

ознаки зрілої демократії, а й практичні інструменти зміцнення соціальної згуртованості.

Таким чином, належне врядування – це не лише адміністративна ефективність, а насамперед – механізм реалізації прав людини, забезпечення правопорядку та сталого розвитку суспільства. Його впровадження є необхідною умовою для побудови довіри до державних інституцій та утвердження верховенства права.

Список використаних джерел

1. Бенчмаркінг доброго врядування : практ. посіб. / За заг. ред. А. Гука. Київ : Юстон, 2018. 60 с.

2. Європейський кодекс поведінки для всіх осіб, які залучені до місцевого та регіонального врядування. URL: <https://rm.coe.int/168071b2e5>

3. Стратегія інновацій та доброго врядування на місцевому рівні URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/Strategy_for_Innovation.pdf

4. Толкованов В. Європейська стратегія інновацій та доброго врядування на місцевому рівні: основні завдання, історія виникнення та досвід впровадження. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. Вип. 3. С. 212–216.

5. Про здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами. Рекомендація № R(80)2 Комітету міністрів Ради Європи від 11.03.1980. URL: <https://rm.coe.int/16804f22ae>

*Горбань Софія Вікторівна,
курсанти навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

*Сторчай Назар В'ячеславович,
курсанти навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
Дорошук Ніна Олександрівна,
професор кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат історичних наук, доцент*

ЖІНКА, ЯКА НЕ СКОРИЛАСЬ СИСТЕМІ: РОЛЬ ОКСАНИ МЕШКО В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОЗАХИСНОМУ РУСІ

Дослідження історії українського правозахисного руху другої половини ХХ ст. є надзвичайно актуальною темою для українського сьогодення.

Перебуваючи в умовах жорсткого ідеологічного тиску з боку влади, представники української інтелігенції сміливо виступили на захист прав людини, домагаючись виконання радянською державою зобов'язань, які та взяла на себе, підписуючи «Заключний акт наради з безпеки та співробітництва у Європі». Непересічною постаттю українського правозахисного руху є Оксана Мешко – жінка, діяльність якої стала прикладом послідовної боротьби за права і свободи людини.

Народилася Оксана Мешко 30 січня 1905 року у містечку Старі Санжари полтавської губернії у селянській родині, яка мала козацьке коріння. Родичі Оксани брали активну участь у суспільно-політичному житті України: були членами українських політичних партій, Української Центральної Ради, Директорії, а також діячами ОУН, УПА, дисидентського руху, представниками наукової та громадської еліти. За свою любов до Батьківщини та активну громадянську позицію вони зазнавали політичних утисків і переслідувань від влади. Будинок та інше майно її родини були конфісковані. «Гнані й переслідувані уламки нашої родини – я, дві сестри – Віра і Катерина, брат Іван – розбрелися по світу, хто куди», – згадувала Оксана Мешко [1]. Навчалась Оксана Мешко на хімічному факультеті Інституту народної освіти в Дніпропетровську (нині – Дніпро). За «неблагонадійне соціальне походження» її кілька разів відраховували, мужня і наполеглива, вона домогалася відновлення і закінчила інститут у 1931 році. Працювала в хімлабораторії інституту зернового господарства у Дніпропетровську. Ще у роки навчання Оксана одружилась зі своїм викладачем Федором Сергієнком, який раніше був членом Української комуністичної партії. Але жінці не судилося відчувати справжнього сімейного щастя. У 1935 році Федора Сергієнка заарештували. Захищаючи чоловіка, жінка дійшла до генерального прокурора УРСР. Справу було переглянуто і Федора Сергієнка звільнено. Однак роботи у Дніпропетровську для нього не знайшлося, тож мусив виїхати на Урал. Упродовж 1936-1937 років зазнали репресій дядько та двоюрідний брат Оксани. Будучи родичкою стількох «ворогів народу» зазнала поневірян і сама Оксана Мешко. У 1946 році Оксана із сім'єю переїхала до Києва де мешкала разом із сестрою Вірою, родина якої також зазнала репресій через участь її членів у визвольному русі. Син Віри – Василь і чоловік Михайло Худенко були заарештовані за зв'язки з ОУН, а інший син, Євген, загинув у «штрафбаті». Попри спроби Оксани допомогти сестрі, Віру за доносом сусідів також було заарештовано. У пошуках справедливості Оксана зверталася до органів влади, чим привернула до себе увагу органів державної безпеки. У результаті її саму звинуватили у «замаху на Хрущова» та заарештували. Звичайно, це була неправда й доказів не було. «Мене загнали в бокс, місткістю з одержну шафу, але вищу, темну, із зачиненою кватиркою вгорі і маленькою електролямпою. Далі перший допит, потім тюремна камера, темна сира одиночка», – згадувала Оксана Мешко [цит. за 2, с. 280]. Жінка провела 21 добу без сну. Допити принципово робили вночі, а в день спати не дозволялось. Вона мліла від втоми, проте не визнала вини навіть під погрозами заарештувати матір. Кожного разу, коли був допит Оксана уявляла як вона розірве рота слідчому. Був випадок, коли вона намагалась втілити це в реальність, не

задумуючись кинулась на слідчого, але справу до кінця не довела, той встиг викликати охорону. Через 7 місяців слідства, без судового розгляду сестрам Особлива нарада при Міністерстві державної безпеки СРСР винесло вирок: 10 років виправно-трудоих таборів. Покарання відбувала в Ухті. 11 липня 1956 року Оксана Мешко була реабілітована.

Хрущовська «відлига» породила ілюзорну віру у можливість вільно говорити і діяти. Оксана Мешко разом із однодумцями включилися до національного руху: організовували літературні вечори, де читали твори шістдесятників, обговорювалася праця Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Однак, як згадувала О. Мешко, ніщо не проходило поза увагою МДБ. [3, с.51]. За виступ на похороні української художниці Алли Горської було арештовано сина Оксани Мешко – Олесья. В оселі О. Мешко неодноразово вчинялися обшуки, під час яких було конфісковано багато літературних творів. Маючи ґрунтовні знання законів Оксана Мешко неодноразово надсилала листи протесту до різних державних органів, включаючи Президію Верховної Ради УРСР та МДБ. Восени 1976 року, Микола Руденко запропонував Оксані стати співзасновницею Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод. Вона погодилася, хоча одразу її попередили, що будуть арешти. Після арешту лідерів УГГ у лютому 1977 року фактичне керівництво і координація дій членів групи здійснювала Оксана Мешко. «Я одна зосталась, як на белебені, як більмо в оці КГБ, тож зазнавала страшного тиску від органів. Постійні труси, ловили мене на вулиці, примусово саджали мене в машину, везли до КГБ, знімали з мене допити і намовляли облишити цю справу, попереджали, що скінчиться це погано», – згадувала вона [4, с.15].

У червні 1980 року Оксану Мешко примусили до «обстеження» у Київській психіатричній лікарні. У жовтні того ж року вона була знову заарештована. У січні 1981 року їй оголошено вирок: 6 місяців ув'язнення та 5 років заслання за «антирадянську агітацію і пропаганду», ч. 1 ст. 62 КК УРСР. На етапі 76-річна Оксана Мешко перебувала 108 днів [2, с.288]. Вона витримала і наприкінці 1985 року, з початком лібералізаційних процесів, спричинених політикою «перебудови», повернулася із заслання. У лютому 1988 року, на запрошення української діаспори, вона виїхала до Австралії для проходження лікування, де виступила в парламенті Австралії та взяла участь у роботі Світового конгресу вільних українців, що відбувався у Сполучених Штатах Америки. Повернувшись на Батьківщину, стала одним із засновників Української Гельсінської спілки, членом її Координаційної ради, брала участь у численних акціях протесту проти Комуністичної партії. Померла Оксана Мешко 2 січня 1991 року, похована на Байковому кладовищі у Києві. Вона була нагороджена посмертно Орденом «За мужність» I ступеня.

Таким чином, постать Оксани Мешко посідає чільне місце в історії українського правозахисного руху. Своїм життям і діяльністю вона сприяла формуванню правової свідомості українства, вона є прикладом громадянської мужності і морального опору репресивній політиці держави.

Список використаних джерел

1. Попелюк Роксолана. Не боятися системи: історія правозахисниці Оксани Мешко. *Локальна історія*. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/ne-boiatisia-sistemi-istoriia-pravozakhisnitsi-oksani-meshko/>

2. Овсієнко Василь. Світло людей: Мемуари та публіцистика. У 2 кн. Кн. I / Упорядкував автор; Худож.-оформлювач Б. Є. Захаров. Харків: Харківська правозахисна група; К.: Смолоскип, 2005. 512 с.

3. Оксана Мешко. Не відступлюся! До 100-річ-чя Оксани Яківни Мешко / Харківська правозахисна група; Упоряд. В. В. Овсієнко, О. Ф. Сергієнко; Харків : Фоліо, 2005. 334 с.

4. Мешко О. Я. Свідчу / записав Василь Скрипка. Київ : Укр. Респ. партія, 1996. 55 с.

Григор'єв Микола Русланович,
курсант навчально-наукового

експертно-криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кривицький Юрій Віталійович,

завідувач кафедри теорії, історії та філософії права

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

КУЛЬТУРА ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ У ЗМІЦНЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ І ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У сучасних умовах глобалізації, воєнних загроз та інтенсивного інформаційного впливу проблема національної й громадянської ідентичності набуває особливої актуальності. Культура та історична пам'ять виступають ключовими чинниками формування колективної самосвідомості, забезпечуючи спадкоємність цінностей, символів і смислів, що об'єднують суспільство. Саме через культуру та осмислення історичного досвіду нація формує уявлення про власне минуле, сучасність і перспективи майбутнього [1, с. 15–18].

Культурні традиції – мова, звичаї, обряди, мистецькі практики – виконують інтегративну функцію, формуючи відчуття належності до спільноти. Вони передаються між поколіннями не лише як сукупність зовнішніх форм, а як носії ціннісних орієнтирів і моделей соціальної поведінки [4, с. 24–27].

Важливе місце у цьому процесі посідають історичні події, які стають опорними точками колективної пам'яті. Війни, визвольні змагання, національні трагедії й переломні моменти державотворення формують символічний капітал нації та впливають на уявлення про свободу, справедливість і державність. Історична пам'ять у цьому сенсі постає не як механічне відтворення минулого,